

แนวทางในการปรับปรุงเงื่อนไขการกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1606

Adjust the criteria for exclusion from the succession as unworthy under the provisions of the Civil and Commercial Code, Section 1606

นรัญญา เสงฺจาริณ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถนนพระจันทร์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

Naranya Sengcharoen

Faculty of Law at Thammasat University Phrachan Road Phra Nakhon District Bangkok 10200

E-mail : naranya.schr@gmail.com

บทคัดย่อ

การกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1606 เป็นเหตุที่ทำให้ทายาทเสียสิทธิในการรับมรดกโดยมีที่มาจากการประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงหรือมีความมุ่งร้ายของทายาทโดยได้รับต้นแบบมาจากกฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันและประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่นซึ่งประมวลกฎหมายลายลักษณ์อักษรเหล่านี้ได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายโรมันเรื่อง ‘ความไม่สมควร’ ของทายาทที่ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงและเข้าครอบครองมรดกหลังจากที่เป็นผู้ฆ่าเจ้ามรดก ดังนั้น เจตนารมณ์เรื่องการกำจัดมิให้รับมรดกแต่เดิมจึงเป็นไปเพื่อลงโทษทายาทที่ประพฤติไม่สมควรต่อชีวิตเจ้ามรดก ในทางกลับกัน หากทายาทไม่มีความมุ่งร้ายต่อชีวิตเจ้ามรดกเพียงแต่ละเลยหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูเจ้ามรดกหรือทายาทที่ใช้ความรุนแรงโดยเจตนา ข่มขืนหรือล่วงละเมิดทางเพศต่อเจ้ามรดกซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัว หากเจ้ามรดกไม่ถึงแก่ความตายจะถือว่าเป็นการประพฤติไม่สมควรต่อเจ้ามรดกหรือไม่ หากนำแนวคิดของกฎหมายโรมันมาปรับจะเห็นว่าการละเลยหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูและการใช้ความรุนแรงในครอบครัวไม่ถือว่าเป็นการประพฤติไม่สมควรต่อเจ้ามรดกจึงไม่ถูกกำจัดมิให้รับมรดก เมื่อพิจารณามาตรา 1606 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเรื่องการกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรที่ได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายโรมันจะเห็นว่าไม่มีการบัญญัติเหตุกำจัดมิให้รับมรดกกรณีที่ทายาทละเลยหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูหรือใช้ความรุนแรงในครอบครัวเช่นกัน

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2020 เป็นต้นมา พบว่านานาประเทศได้มีการแก้ไขเหตุก้ำจมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรให้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศของตนโดยนำความสัมพันธ์ในครอบครัวมาเป็นเหตุก้ำจมิให้รับมรดก ได้แก่ สาธารณรัฐฝรั่งเศสได้แก้ไขเหตุก้ำจมิให้รับมรดกเมื่อปี ค.ศ. 2020 นำเรื่องการใช้ความรุนแรงแก่บุคคลในครอบครัวมาเป็นเหตุก้ำจมิให้รับมรดกเพื่อเป็นมาตรการลดการใช้ความรุนแรงแก่บุคคลในครอบครัว สาธารณรัฐเกาหลีได้แก้ไขเหตุก้ำจมิให้รับมรดกเมื่อปี ค.ศ. 2021 นำเรื่องการละเลยหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตรมาเป็นเหตุก้ำจมิให้รับมรดกหรือที่รู้จักกันในชื่อ กฎหมายคู่ชรา เพื่อเป็นการก้ำจลสิทธิในการรับมรดกของบิดามารดาที่ชอบด้วยกฎหมายที่ไม่อุปการะเลี้ยงดูบุตร สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเพิ่งประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและมีผลบังคับใช้เมื่อปี ค.ศ. 2020 กำหนดกรณีที่เป็นบิดามารดาหรือบุตรถูกศาลพิพากษาว่าละเลยหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูบุคคลในครอบครัวมาเป็นเหตุก้ำจมิให้รับมรดกอันมีที่มาจากให้ความสำคัญเรื่องความก้ำจญ์ของคนในประเทศ จะเห็นว่ากฎหมายของนานาประเทศเริ่มแก้ไขเหตุก้ำจมิให้รับมรดกให้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศของตนซึ่งประเทศไทยก็เป็นประเทศที่ให้ความสำคัญเรื่องความก้ำจญ์และมีปัญหาเรื่องการใช้ความรุนแรงแก่บุคคลในครอบครัวและการละเลยหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูบุคคลในครอบครัวเช่นกัน

ผู้เขียนขอเสนอแนวทางในการปรับปรุงมาตรา 1606 ดังนี้ ประการที่หนึ่ง เพิ่มเหตุก้ำจมิให้รับมรดกกรณีทายาทใช้ความรุนแรงแก่บุคคลในครอบครัว ประการที่สอง เพิ่มเหตุก้ำจมิให้รับมรดกกรณีที่ทายาทไม่อุปการะเลี้ยงดูเจ้ามรดกโดยนำเรื่องประโยชน์สูงสุดของเด็กมาพิจารณาาร่วมด้วย เพื่อเป็นการก้ำจลทายาทที่ไม่สมควรได้รับมรดกและทำให้มรดกตกแก่ทายาทที่สมควรได้รับ

คำสำคัญ : มรดก การก้ำจมิให้รับมรดก ผู้ไม่สมควรรับมรดก

Abstract

The exclusion from succession as being unworthy under Section 1606 of the Civil and Commercial Code is a ground for the heirs to lose the right to inherit due to serious misconduct with the deceased, having been modeled from the French Civil Code, the Bürgerliches Gesetzbuch (BGB), and the Japanese Civil Code, which were influenced by the Roman concept on the Indigne of the heirs who committed serious misconduct with the deceased and took the inheritance after killing the deceased. Therefore, the origin of unworthy act was to punish the heir who behaved unworthy with the life of the deceased.

On the other hand, if the heir neglects the duty to support the deceased, or if willfully violences, rapes, or sexually assaults against the deceased, but the deceased does not die, will this be considered inappropriate behavior towards the deceased? If the concept of Roman law were adapted, negligence of duty to support and domestic violence would be considered inappropriate for the deceased and therefore would not be excluded from the succession. Considering that Section 1606, the provision of exclusion of succession as unworthy, was influenced by Roman Law, there is no provision for exclusion for the heir who has neglected their duty to support or has been subjected to domestic violence with the deceased. The countries have amended the grounds for the unworthy to adapt to the problems in their own countries by bringing family relations into conditions of exclusion from succession since 2020. In 2020, the French Republic amended the domestic violence for excluding from succession as a measure to reduce violence in families. In 2021, the Republic of South Korea amended the neglect of duty to support for excluded from succession, known as the Goo Hara Act, for parents who do not support their children. The Lao People's Democratic Republic has recently promulgated the Civil Code, effective from 2020, which provides that a parent or child has been declared by a court to have not fulfilled their obligations as a ground for forfeiture of the right to Inheritance. It originated from the importance of the gratitude of the people in the country. It can be seen that the laws of other countries have begun to modify the grounds for exclusion from succession according to the problems in their own countries. Thailand is also a country that places importance on gratitude and has problems with domestic violence and neglect of the duty to support family members as well.

The author would like to propose some guidelines for improving Section 1606, as follows: Firstly, the Civil and Commercial Code should provide more grounds for exclusion for domestic violence. Secondly, the Code should provide more grounds for exclusion for the heirs who neglect their duty to support the deceased by considering The Best Interests of the Child to get rid of the unworthy and make the succession fall to the heirs who deserve it.

Keywords : Succession, Exclusion from Succession, Unworthy

บทนำ

เมื่อบุคคลเสียชีวิตบรรดาทรัพย์สิน หนี้สินและสิทธิต่าง ๆ ที่ไม่ใช่เป็นการเฉพาะตัวย่อมตกเป็นมรดกแก่ทายาทโดยธรรมหรือผู้รับพินัยกรรม อย่างไรก็ตาม แม้จะมีสถานะเป็นทายาทแต่อาจเสียสิทธิในการรับมรดกได้ หากถูกกำจัดมิให้รับมรดก ถูกตัดมิให้รับมรดก สละมรดกและไม่ถือเอามรดกภายในอายุความ¹

การถูกกำจัดมิให้รับมรดกเป็นกรณีที่ทายาทเสียสิทธิในการรับมรดกจากการกระทำไม่เหมาะสมต่อเจ้ามรดก การกระทำอันไม่เหมาะสมอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประการที่หนึ่ง การถูกกำจัดมิให้ได้รับมรดกฐานปิดบังย้ายตามมาตรา 1605 เป็นกรณีที่ทายาทยกย้ายหรือปิดบังทรัพย์สินมรดกซึ่งมีผลกระทบต่อส่วนแบ่งมรดกของทายาทอื่น มีผลเป็นการกำจัดมิให้ได้รับมรดกเฉพาะเท่าส่วนที่ตนเข้าไปปิดบังยกย้าย ประการที่สอง การถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรตามมาตรา 1606 เป็นกรณีที่ทายาทกระทำการที่ฝ่าฝืนมาตรฐานจริยธรรมของสังคมจึงต้องถูกกำจัดมิให้รับมรดกเพื่อเป็นการลงโทษทายาทที่กระทำการไม่เหมาะสมต่อเจ้ามรดก มีผลเป็นการกำจัดมิให้รับมรดกทั้งหมดที่ตนมีสิทธิได้รับ²

การถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรตามมาตรา 1606 สามารถแบ่งออกเป็น 2 กรณี ได้แก่ กรณีที่ทายาทมีส่วนพัวพันในการตายของเจ้ามรดกตามมาตรา 1606 (1) - (3) และกรณีที่ทายาทกระทำการบั่นทอนเสรีภาพในการทำพินัยกรรมของเจ้ามรดกตามมาตรา 1606 (4) - (5)³

เนื่องจากเหตุกำจัดมิให้รับมรดกตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1606 ของไทยมีต้นแบบมาจากประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสมาตรา 727 ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันมาตรา 2339 และ 2343 ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่นมาตรา 891-892⁴ ซึ่งประเทศเหล่านี้ได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายโรมันที่มีแนวคิดมาจาก ‘ความไม่สมควร’ ของทายาทที่ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงต่อเจ้ามรดก การกำจัดมิให้รับมรดกตามแนวคิดของกฎหมายโรมัน จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการคัดค้านทายาทที่เข้าครอบครองมรดกภายหลังจากที่ตนเป็นผู้ฆ่าเจ้ามรดก⁵ ดังนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1606 ของไทยซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายโรมันผ่านประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศต่าง ๆ ซึ่งเป็นต้นแบบของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามที่กล่าวข้างต้น จึงกำหนดเหตุกำจัดมิให้รับมรดกตามแนวคิดแบบโรมัน กล่าวคือ เป็นกรณีที่ทายาทประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงหรือมีความมุ่งร้ายต่อเจ้ามรดกเท่านั้น

¹ เปรียบ หุตางกูร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยมรดก (กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 12, 2555) 81.

² พินัย ณ นคร, กฎหมายลักษณะมรดก (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ 4, 2558) 172.

³ เสนีย์ ปราโมช, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัวมรดก (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2508) 458.

⁴ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยมรดก (กรุงเทพฯ: โครงการตำราและสื่อการสอน คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พิมพ์ครั้งที่ 2, 2548) 80.

⁵ Inge Kroppenber, *Succession Law* (22 Mar 2023) Max-EuP 2012 <https://max-eup2012.mpipriv.de/index.php/Succession_Law>.

ในทางกลับกัน หากทายาทไม่ได้ประพฤตชั่วอย่างร้ายแรงหรือมีความมุ่งร้ายต่อเจ้ามรดกแต่ทายาทนั้นไม่มีความผูกพันกับเจ้ามรดก เช่น บิดามารดาที่หย่าหรือแยกกันอยู่และไม่เลี้ยงดูบุตรมาเป็นเวลานาน แต่เมื่อบุตรเสียชีวิตกลับอ้างสิทธิความเป็นบิดามารดาโดยชอบด้วยกฎหมายเพื่อเรียกร้องมรดกของบุตร หากมีกรณีเช่นนี้สมควรแบ่งมรดกให้กับบิดามารดาที่ไม่ได้เลี้ยงดูและไม่มีความผูกพันกับเจ้ามรดกหรือไม่ หรือ บิดาที่ทำร้ายภริยาและบุตรเป็นประจำ จะถือว่าการใช้ความรุนแรงกับบุคคลในครอบครัวเป็นการประพฤตชั่วและไม่สมควรและต้องถูกจำกัดมิให้รับมรดกหรือไม่ เมื่อปรับเข้ากับแนวคิดเรื่องการจำกัดมิให้รับมรดกตามมาตรา 1606 ซึ่งเป็นแนวความคิดแบบเดิมที่ได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายโรมัน กล่าวคือ ทายาทที่ใช้ความรุนแรงแก่บุคคลในครอบครัว หรือ ละเลยหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูบุคคลในครอบครัวยังคงมีสิทธิได้รับมรดกและไม่ถือว่าเป็นการประพฤตชั่วอย่างร้ายแรงหรือมีความมุ่งร้ายต่อเจ้ามรดก จึงเป็นที่มาของบทความนี้ว่า กฎหมายของไทยจำเป็นต้องมีการเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงเหตุจำกัดมิให้รับมรดกหรือไม่ และมีแนวทางแก้ไขกฎหมายอย่างไร สามารถนำแนวคิดของกฎหมายต่างประเทศมาแก้ไขปรับปรุงเหตุจำกัดมิให้รับมรดกในกฎหมายไทยได้อย่างไร

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2020 เป็นต้นมา พบว่ากฎหมายของต่างประเทศได้มีการแก้ไขเพิ่มเหตุจำกัดมิให้รับมรดกเพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศของตน เช่น สาธารณรัฐฝรั่งเศสได้ยกเลิกเหตุจำกัดมิให้รับมรดกกรณีที่ทายาทเพิกเฉยไม่เอาตัวผู้ฆ่าเจ้ามรดกโดยเจตนาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมซึ่งเป็นที่มาของมาตรา 1606 (3) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์โดยให้เหตุผลว่าเป็นเหตุจำกัดมิให้รับมรดกที่มีความหมายแคบและล้าสมัย⁶ และได้เพิ่มเหตุที่ทำให้ถูกจำกัดมิให้รับมรดกกรณีที่มีการทรมาน การกระทำความรุนแรงโดยเจตนา การข่มขืนหรือการล่วงละเมิดทางเพศแก่บุคคลในครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสมาตรา 727 (2 ทวิ) แทนกฎหมายเดิม ส่วนประเทศญี่ปุ่นยังคงหลักการเรื่องการจำกัดมิให้รับมรดกตามแนวคิดกฎหมายโรมัน กล่าวคือ ทายาทต้องมีเจตนามุ่งร้ายต่อชีวิตเจ้ามรดก ในขณะที่บางประเทศได้เพิ่มเติมเหตุจำกัดมิให้รับมรดกโดยกำหนดจากหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูของบุคคลในครอบครัวซึ่งเป็นการกำหนดเหตุจำกัดมิให้รับมรดกโดยไม่ต้องมีการประพฤตชั่วอย่างร้ายแรงหรือมีความมุ่งร้ายต่อเจ้ามรดก ได้แก่ สาธารณรัฐเกาหลี มีคดีที่น่าสนใจเกิดขึ้นในสาธารณรัฐเกาหลีหรือที่รู้จักกันในชื่อ คดีกูฮารา จนนำไปสู่การเพิ่มเติมเหตุจำกัดมิให้รับมรดกในประมวลกฎหมายแพ่งเกาหลี กรณีบิดามารดาละเลยหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตร นอกจากนี้ยังพบว่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวซึ่งเป็นประเทศที่มีค่านิยม วัฒนธรรมและเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญเรื่องความกตัญญูคล้ายกับประเทศไทยได้มีการบัญญัติเหตุจำกัดมิให้รับมรดกกรณีที่บิดามารดาไม่อุปการะเลี้ยงดูบุตร กล่าวคือ หากบิดามารดาถูกศาลพิพากษาว่าไม่อุปการะเลี้ยงดูบุตร หรือ บุตรที่บรรลุนิติภาวะถูกศาลพิพากษาว่าไม่อุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาถือเป็นเหตุให้ถูกจำกัดมิให้รับมรดก จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 2020 เป็นต้นมา มุมมองการเป็นผู้ไม่สมควรของกฎหมายต่างประเทศเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่า การเป็นผู้ไม่สมควรไม่จำเป็นต้องเป็นการประพฤตชั่วอย่างร้ายแรงหรือมีความมุ่งร้ายต่อเจ้ามรดกเสมอไป แต่อาจเกิดจาก

⁶ Aurélien Bamde, *L'indignité successorale: régime juridique* (11 Apr 2023) Aurelienbamde <<https://aurelienbamde.com/2021/11/08/lindignite-successorale-regime-juridique/>>.

การละเลยหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูเจ้ามรดกก็ได้ การเปลี่ยนมุมมองการเป็นผู้ไม่สมควรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม จะช่วยเพิ่มความคุ้มครองเจ้ามรดกตั้งแต่ขณะมีชีวิตอยู่และเป็นการกำจัดการทนายที่ไม่สมควรรับมรดกได้อย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์การกำจัดการมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรของกฎหมายประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐเกาหลีและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการปรับปรุงเหตุกำจัดการมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรตามมาตรา 1606 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

สมมติฐานการศึกษา

ควรเพิ่มเติมเหตุกำจัดการมรดก กรณีที่ทนายใช้ความรุนแรงแก่บุคคลในครอบครัว และ กรณีที่ทนายละเลยหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูเจ้ามรดก โดยถือว่าเป็นผู้ไม่สมควรได้รับมรดกและต้องถูกกำจัดการมรดก

ขอบเขตของการศึกษา

บทความนี้มุ่งศึกษาเรื่อง แนวคิดการถูกกำจัดการมรดก เหตุกำจัดการมรดกและปัญหาที่เกิดขึ้นในต่างประเทศจนนำไปสู่การแก้ไขเหตุกำจัดการมรดก โดยจะศึกษาเปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสซึ่งเป็นต้นร่างของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยและประมวลกฎหมายแพ่งเกาหลีและประมวลกฎหมายแพ่งลาวที่เพิ่งมีการแก้ไขเหตุกำจัดการมรดกเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงหลักเกณฑ์การกำจัดการมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรของกฎหมายประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐเกาหลีและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. ทราบแนวทางในการปรับปรุงเหตุกำจัดการมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรตามมาตรา 1606 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

วิธีดำเนินงานวิจัย

บทความนี้ใช้วิธีศึกษาและค้นคว้าจากตำราทางวิชาการ คำอธิบายกฎหมาย บทความต่าง ๆ คำพิพากษาศาลฎีกา ข่าวเหตุการณ์ เว็บไซต์ของหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เป็นต้น

ผลของการวิจัย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1606 ได้รับต้นแบบมาจากประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันและประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่นซึ่งประมวลกฎหมายของประเทศเหล่านี้ได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายโรมัน ดังนั้น เหตุก้ำจัดมิให้รับมรดกในกฎหมายไทยจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการลงโทษทายาทที่มีเจตนาร้ายต่อเจ้ามรดกไม่ว่าจะได้ลงมือกระทำต่อตัวเจ้ามรดกหรือกระทำผ่านพินัยกรรมของเจ้ามรดก โดยมองว่าทายาทที่กระทำการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นผู้ไม่สมควรได้รับมรดก

ลักษณะครอบครัวไทยในสมัยโบราณเป็นครอบครัวขยาย (extended family) บุคคลในครอบครัวมีความผูกพันกันตามสายโลหิต คอยให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เคารพกันตามหลักอาวุโสและมีบิดาเป็นหัวหน้าครอบครัว⁷ แต่ปัจจุบันเริ่มกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น ชายหญิงมีความเท่าเทียมกัน หญิงสามารถทำงานหารายได้เข้าครอบครัวโดยไม่ต้องพึ่งพาชายเหมือนในอดีต พบว่าบิดามารดาส่วนใหญ่ทำงานประจำมีเวลาดูแลบุตรจำกัด ทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวไม่ได้ใกล้ชิดกันเหมือนในอดีต⁸

แนวคิดความเป็นสถาบันครอบครัว เป็นหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูระหว่างบุคคลในครอบครัว ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดให้บิดามารดาและบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกันตามมาตรา 1563 และ 1564 กล่าวคือ มาตรา 1563 กำหนดให้บุตรมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาโดยไม่ต้องคำนึงว่าบิดามารดาจะมีอายุมากหรือน้อยเพียงใด มีสภาพร่างกายสมบูรณ์หรือไม่ สามารถหาเลี้ยงตนเองได้หรือไม่⁹ ในขณะเดียวกัน มาตรา 1564 กำหนดให้บิดามารดามีหน้าที่ต่อบุตรผู้เยาว์ 2 ประการ คือ อุปการะเลี้ยงดูบุตรและให้การศึกษากับบุตร เว้นแต่ กรณีที่บุตรบรรลุนิติภาวะจะทุพพลภาพและไม่สามารถหาเลี้ยงตนเองได้ บิดามารดามีหน้าที่ต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรต่อไปจนกว่าจะหายจากการทุพพลภาพหรือสามารถหาเลี้ยงตนเองได้¹⁰ ทั้งนี้ บุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต้องอยู่ใต้อำนาจปกครองร่วมกันของบิดามารดา เว้นแต่บางกรณีศาลอาจให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองเพียงฝ่ายเดียวตามมาตรา 1566 เมื่อพิจารณาแนวคิดความเป็นสถาบันครอบครัวของกฎหมายต่างประเทศพบว่า ประเทศญี่ปุ่น สาธารณรัฐฝรั่งเศส สาธารณรัฐเกาหลีและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้บัญญัติแนวคิดความเป็นสถาบันครอบครัวในเรื่องพื้นฐานใกล้เคียงกับประเทศไทย อาจแตกต่างกันในรายละเอียดเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ กล่าวคือ บิดามารดามีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูบุตรร่วมกัน ไม่ว่าบิดามารดาจะมีสถานะสมรส หย่าร้างหรือแยกกันอยู่

⁷ ประสพสุข บุญเดช, คำอธิบายกฎหมายครอบครัว (กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, พิมพ์ครั้งที่ 24, 2562) 654.

⁸ สำนักงานส่งเสริมสถาบันครอบครัว, ชีวิตครอบครัว (กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, พิมพ์ครั้งที่ 7, 2552) 6-7.

⁹ ประสพสุข บุญเดช, อ้างแล้ว 7, 666-667.

¹⁰ เพิ่งอ้าง, 673.

และ บิดามารดาจะต้องให้การศึกษาขั้นพื้นฐานแก่บุตร อย่างไรก็ดีตาม ประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนลาว กำหนดหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูเป็นหน้าที่ตามกฎหมาย ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นและสาธารณรัฐเกาหลีไม่ได้กำหนดหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูเป็นหน้าที่ตามกฎหมาย แต่เห็นว่าเป็นเรื่องทางศีลธรรมที่บุคคลในครอบครัวจะต้องดูแลซึ่งกันและกัน อีกทั้งในทางปฏิบัติ บุตรที่สามารถหาเลี้ยงตนเองได้จะอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา รวมถึงญาติผู้ใหญ่ในครอบครัวเพื่อเป็นการตอบแทน

การกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร (unworthy) เป็นกรณีที่ทายาทผู้มีสิทธิรับมรดกกระทำการอันฝ่าฝืนต่อมาตรฐานจริยธรรมของสังคมซึ่งอาจเป็นการกระทำที่มีผลกระทบต่อกองมรดกหรือเป็นการกระทำที่ไม่สมควรต่อตัวเจ้ามรดก กฎหมายจึงมีเจตนารมณ์เพื่อลงโทษทายาทที่กระทำการไม่เหมาะสมโดยกำจัดสิทธิทายาทที่กระทำการเช่นนั้นไม่ให้มีสิทธิรับมรดกของเจ้ามรดกทั้งในฐานะทายาทโดยธรรมและทายาทตามพินัยกรรม

หลักเกณฑ์การถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรตามมาตรา 1606 มีดังนี้¹¹

- (1) ผู้ไม่สมควรที่จะถูกกำจัดมิให้รับมรดกอาจเป็นทายาทหรือไม่ก็ได้ อันจะเห็นได้จาก มาตรา 1606 ใช้คำว่า “บุคคล”
- (2) เป็นการกระทำที่ไม่สมควรต่อเจ้ามรดกหรือผู้มีสิทธิรับมรดกก่อนตน กฎหมายพิจารณาที่ความประพฤติของผู้กระทำเป็นสำคัญโดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้กระทำประสงค์จะได้ทรัพย์มรดกหรือไม่
- (3) ผู้ที่ถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรอาจถูกกำจัดก่อนหรือหลังเจ้ามรดกเสียชีวิตก็ได้
- (4) ต้องเป็นการกระทำประการใดประการหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1606 เท่านั้น

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1606 กำหนดการกระทำที่ไม่เหมาะสมที่เป็นเหตุให้ทายาทถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควรไว้ 5 ประการ เมื่อพิจารณาจะเห็นว่า มีการกำหนดเหตุกำจัดมิให้รับมรดกที่มีความสัมพันธ์กับแนวคิดความเป็นสถาบันครอบครัวในมาตรา 1606 (3)

มาตรา 1606 บุคคลดังต่อไปนี้ต้องถูกกำจัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร คือ

- (3) ผู้ที่รู้แล้วว่า เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา แต่มิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียนเพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่ข้อนี้มีให้ใช้บังคับถ้าบุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบสิบหกปีบริบูรณ์ หรือเป็นคนวิกลจริต ไม่สามารถรู้ผิดชอบ หรือถ้าผู้ทำนั้นเป็นสามีภริยาหรือผู้บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง

เหตุกำจัดมิให้รับมรดกมาตรา 1606 (3) มาจากแนวคิดที่ว่า หากบุคคลทั่วไปได้ทราบว่ามีบุคคลหนึ่งถูกฆ่าตายโดยเจตนา ก็ควรจะทำหน้าที่พลเมืองที่ดีโดยการนำความไปแจ้งต่อเจ้าพนักงานเพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมา

¹¹ ธีรติ กาญจนรินทร์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก (กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งนิติบัณฑิตยสภา, พิมพ์ครั้งที่ 3, 2560) 144.

ลงโทษ โดยเฉพาะหากบุคคลนั้นเป็นทายาทของผู้เสียชีวิตก็จะต้องทำการดังกล่าว การที่นิ่งเฉยไม่ทำอะไรเลยแล้วรอรับทรัพย์มรดกจากผู้ตายเข้าทำนองว่า “ไม่แก้แค้นให้”¹² การก้ำกั้มิให้รับมรดกกรณีนี้ เป็นกรณีที่กฎหมายลงโทษทายาทที่เพิกเฉยไม่พยายามเอาตัวผู้ฆ่าเข้ามามรดกโดยเจตนาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม แสดงให้เห็นถึงความออกตัญญูต่อเจ้ามรดกหรือไม่สนใจต่อเจ้ามรดกจึงเป็นทายาทที่ไม่สมควรได้รับมรดกของเจ้ามรดก¹³

เหตุก้ำกั้มิให้รับมรดกตามมาตรา 1606 (3) มีองค์ประกอบ ดังนี้

(1) เจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา

ทายาทต้องรู้ว่าเจ้ามรดกถูกฆ่าโดยมีเจตนาฆ่า หากผู้นั้นมีเจตนาเพียงทำร้ายเจ้ามรดกหรือกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้เจ้ามรดกถึงแก่ความตาย ทายาทที่รู้ก็ไม่ถูกก้ำกั้มิให้รับมรดกตามมาตรา 1606 (3) ในทางกฎหมายเห็นว่ายังไม่ถึงขั้นออกตัญญูหรือไม่สนใจใยดีต่อเจ้ามรดก¹⁴

(2) ทายาทรู้ว่าเจ้ามรดกถูกฆ่าโดยเจตนา

ทายาททราบข้อเท็จจริงเพียงใดก็มีหน้าที่ต้องแจ้งข้อเท็จจริงทั้งหมดเท่าที่ตนทราบโดยไม่ปิดบังและต้องแจ้งข้อเท็จจริงตั้งแต่โอกาสแรกที่ตนสามารถทำได้ หากทายาทปิดบังข้อเท็จจริงบางอย่างทายาทต้องถูกก้ำกั้มิให้รับมรดก¹⁵

(3) ทายาทมิได้นำข้อความนั้นขึ้นร้องเรียนเพื่อเป็นทางที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ

การร้องเรียนตามมาตรา 1606 (3) อาจเทียบได้กับการร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนคดีอาญา ได้แก่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (7) ประกอบมาตรา 17¹⁶ เนื่องจากมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเจ้าพนักงานในการสืบสวนสอบสวนไปถึงตัวผู้กระทำความผิดและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ¹⁷ หากทายาทรู้ว่ามิใช่ผู้ฆ่าเจ้ามรดกและรู้ตัวผู้ฆ่า แต่ร้องเรียนว่าเจ้ามรดกถูกฆ่าแต่ไม่บอกตัวผู้กระทำ กรณีเช่นนี้ไม่ถือว่าเป็นการร้องเรียนเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามมาตรา 1606 (3) จึงต้องถูกก้ำกั้มิให้รับมรดก¹⁸

¹² ไพโรจน์ กัมพูสิริ, *หลักกฎหมายมรดก* (กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 9, 2565) 66.

¹³ พินัย ณ นคร, อ้างแล้ว 2, 212.

¹⁴ เพิ่งอ้าง.

¹⁵ เพิ่งอ้าง.

¹⁶ *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*
มาตรา 2 ในประมวลกฎหมายนี้

(7) “การร้องทุกข์” หมายความว่า การที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหายและการกล่าวหาเช่นนั้นได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

มาตรา 17 พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาได้

¹⁷ ไพโรจน์ กัมพูสิริ, อ้างแล้ว 12, 66.

¹⁸ กิริติ กาญจนรินทร์, อ้างแล้ว 11, 146.

ข้อยกเว้นจากการถูกจำกัดมิให้รับมรดกตามมาตรา 1606 (3) มีดังต่อไปนี้

- (1) บุคคลนั้นมีอายุยังไม่ครบ 16 ปีบริบูรณ์
- (2) เป็นคนวิกลจริตไม่สามารถรู้ผิดชอบ
- (3) ผู้ที่มานั้นเป็นสามีภริยา หรือ บุพการีหรือผู้สืบสันดานของตนโดยตรง

ทายาทที่ได้รับยกเว้นจากการถูกจำกัดมิให้รับมรดกจะต้องเป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้เข้ามาเจ้ามรดกโดยเจตนาเท่านั้น กล่าวคือ เป็นสามีภริยาที่ชอบด้วยกฎหมาย บุพการีหรือผู้สืบสันดานโดยตรงขึ้นไป หรือโดยตรงลงมา ดังนั้น บุตรที่สามารถอ้างข้อยกเว้นได้จะต้องเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายหรือบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองเท่านั้น ไม่รวมถึงบุตรบุญธรรมเพราะไม่ใช่ผู้สืบสันดานโดยตรง¹⁹

เมื่อพิจารณาข้อยกเว้นจากการถูกจำกัดมิให้รับมรดกตามมาตรา 1606 (3) จะเห็นว่า กฎหมายกำหนดเหตุยกเว้นจากการถูกจำกัดมิให้รับมรดกแก่บุคคลบางประเภทโดยพิจารณาจากความบกพร่องทางสภาพความคิดหรือจิตของทายาทและความสัมพันธ์ทางเครือญาติใกล้ชิดกับผู้เข้ามาเจ้ามรดกเท่านั้น²⁰

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การจำกัดมิให้รับมรดกประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยตามมาตรา 1606 แม้จะกำหนดเหตุจำกัดมิให้รับมรดกเฉพาะกรณีที่ทายาทประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงหรือมีความมุ่งร้ายต่อเจ้ามรดก แต่มาตรา 1606 (3) ได้กำหนดข้อยกเว้นโดยนำแนวคิดเรื่องความเป็นสถาบันครอบครัวมาเป็นบทผ่อนคลายจากการถูกจำกัดมิให้รับมรดกเพื่อเป็นการรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัวให้คงอยู่

อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2020 เป็นต้นมา พบว่าหลายประเทศเริ่มมีการเพิ่มเติมเหตุจำกัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร เพื่อให้สอดคล้องกับสังคมและค่านิยมของคนในประเทศตามที่กล่าวต่อไปนี้

สาธารณรัฐฝรั่งเศส เป็นประเทศต้นแบบประมวลกฎหมายลายลักษณ์อักษรทั่วโลกและเป็นต้นแบบมาตรา 1606 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยที่ได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายโรมัน เดิมประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสกำหนดเหตุจำกัดมิให้รับมรดกเฉพาะกรณีที่ทายาทประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงหรือมีความมุ่งร้ายต่อเจ้ามรดกเท่านั้น ต่อมาได้ยกเลิกเหตุจำกัดมิให้รับมรดกบางเหตุโดยให้เหตุผลว่าเป็นแนวคิดที่มีความหมายแคบและล้าสมัย แต่เมื่อปี ค.ศ. 2020 ได้มีการเพิ่มเหตุจำกัดมิให้รับมรดก ดังนี้

*ประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส*²¹

มาตรา 727 วางหลักว่า บุคคลดังต่อไปนี้อาจถูกประกาศให้เป็นผู้ไม่สมควรได้รับมรดก

¹⁹ พรชัย สุนทรพันธ์, *คำอธิบายกฎหมายลักษณะมรดก* (กรุงเทพฯ: สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, พิมพ์ครั้งที่ 12, 2563) 178.

²⁰ พินัย ณ นคร อ้างแล้ว 12, 213-214.

²¹ Legifrance, *Article 727 Peuvent être déclarés indignes de succéder* : (4 Apr 2023) Legifrance <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000042193484>.

Article 727 Peuvent être déclarés indignes de succéder :

2° bis Celui qui est condamné, comme auteur ou complice, à une peine criminelle ou correctionnelle pour avoir commis des tortures et actes de barbarie, des violences volontaires, un viol ou une agression sexuelle envers le défunt;

(2 ทวิ) ผู้ซึ่งถูกศาลพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือผู้สมรู้ร่วมคิดในคดีที่มีโทษทางอาญาหรือโทษสำหรับความผิดระดับกลางสำหรับการทรมาน การทารุณกรรม ให้ความรุนแรงโดยเจตนา ข่มขืนหรือล่วงละเมิดทางเพศต่อเจ้ามรดก

เนื่องจากสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีปัญหการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมากเป็นอันดับต้น ๆ ของยุโรป ตะวันตก ข้อมูลเมื่อมี ค.ศ. 2020 มีผู้หญิงตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัวปีละกว่า 219,000 รายและถูกฆาตกรรมปีละประมาณ 121 ราย²² ทำให้รัฐบาลของสาธารณรัฐฝรั่งเศสพยายามหามาตรการทั้งทางอาญาและทางแพ่งเพื่อลดปัญหการใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้น การเพิ่มเหตุก้ำจัดมิให้รับมรดกถือเป็นมาตรการทางแพ่งอย่างหนึ่งที่ถูกนำมาใช้เพื่อลดปัญหการใช้ความรุนแรงในครอบครัว

การเพิ่มเติมมาตรา 727 (2 ทวิ) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 2020 มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองผู้ที่ตกเป็นเหยื่อความรุนแรงในครอบครัวโดยกำหนดให้ผู้ที่ใช้ความรุนแรงกับบุคคลในครอบครัวเป็นผู้ที่ไม่สมควรได้รับมรดก²³ การแก้ไขเหตุก้ำจัดมิให้รับมรดกในครั้งนี้ได้ขยายความคุ้มครองจากเดิมที่ให้ความคุ้มครองเฉพาะกรณีทายาทมีเจตนาฆ่าหรือเจตนาทำร้ายจนเป็นเหตุให้เจ้ามรดกถึงแก่ความตายตามแนวคิดของกฎหมายโรมัน โดยขยายความคุ้มครองกรณีทายาทมีเจตนาทำร้ายร่างกายหรือใช้ความรุนแรงทางเพศต่อเจ้ามรดกซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัว แม้เจ้ามรดกจะไม่ถึงแก่ความตายก็ถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่สมควรและต้องถูกก้ำจัดมิให้รับมรดก

สาธารณรัฐเกาหลี แม้ประมวลกฎหมายแพ่งเกาหลีจะไม่ใช้ต้นแบบของมาตรา 1606 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยแต่สาธารณรัฐเกาหลีได้เพิ่มเติมเหตุก้ำจัดมิให้รับมรดกไว้อย่างน่าสนใจ เนื่องจากเดิมประมวลกฎหมายแพ่งเกาหลีกำหนดเหตุก้ำจัดมิให้รับมรดกเฉพาะกรณีที่ทายาทประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงหรือมีความมุ่งร้ายต่อเจ้ามรดกเท่านั้น ต่อมาเกิดคดีสำคัญขึ้นในสาธารณรัฐเกาหลีหรือที่รู้จักกันในชื่อ คดีกูฮารา จนนำไปสู่การเพิ่มเติมเหตุก้ำจัดมิให้รับมรดกเมื่อปี ค.ศ. 2021 สาละสำคัญของกฎหมายนี้ คือ บิดามารดาที่ละเลยหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตรจะสูญเสียสิทธิในการรับมรดกจากบุตรหรือที่รู้จักกันในชื่อ กฎหมายกูฮารา (Goo Hara Act)

คดีกูฮารามีเนื้อหาโดยย่อดังนี้ กูฮาราเป็นศิลปินสาวชาวเกาหลีใต้ ตัดสินใจจบชีวิตตนเอง สาเหตุมาจากความเครียดและโรคซึมเศร้า ภายหลังการเสียชีวิตของกูฮารา มารดาของกูฮาราได้ปรากฏตัวที่งานศพและพยายามยืนยันสิทธิในการรับมรดกของกูฮาราโดยอ้างว่าตนมีสิทธิรับมรดกในฐานะบุพการีเป็นส่วนแบ่งร้อยละ 50 ทั้งที่ตนไม่ได้เลี้ยงดูกูฮารามาเป็นเวลานาน²⁴ พฤติกรรมของมารดาทำให้เกิดคำถามขึ้นในสังคมเป็น

²² Euronews, *Domestic violence cases jump 30% during lockdown in France* (27 May 2023) Euronews <<https://www.euronews.com/my-europe/2020/03/28/domestic-violence-cases-jump-30-during-lockdown-in-france>>.

²³ Avi Bitton & Margaux Chikaoui, *HÉRITAGE: QU'EST-CE QUE L'INDIGNITÉ SUCCESSORALE?* (4 Apr 2023) VILLAGE DE LA JUSTICE <<https://www.village-justice.com/articles/heritage-est-que-indignite-successorale,38741.html>>.

²⁴ J. K., *Goo Hara's Brother Speaks About Their Absent Mother Claiming Half of Her Inheritance* (7 Mar 2022) Soompi <<https://www.soompi.com/article/1387407wpp/goo-haras-brother-speaks-about-their-absent-mother-claiming-half-of-her-inheritance>>.

วงกว้างว่า มารดาที่ทอดทิ้งบุตรไปเป็นเวลานานและไม่มีส่วนในการเลี้ยงดูบุตรสมควรได้รับมรดกของบุตรหรือไม่²⁵ เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งเกาหลีที่ใช้อยู่ในขณะนั้นไม่มีบทกําจัดมิให้รับมรดกกรณีพิพาทมารดาไม่ได้อุปการะเลี้ยงดู ผลการตัดสินคดีครั้งแรก ศาลพิพากษาให้บิดามารดาได้รับส่วนแบ่งมรดกฝ่ายละ ร้อยละ 50 มีการอุทธรณ์คำพิพากษา ผลการตัดสินคดีครั้งที่สอง ศาลพิพากษาให้บิดาได้รับส่วนแบ่งมรดกร้อยละ 60 และมารดาได้รับส่วนแบ่งมรดกร้อยละ 40 ในการพิจารณาครั้งที่สอง ศาลได้นำหลักสัดส่วนการมีส่วนร่วม (contributory portion) มาปรับแก้คดี เนื่องจากข้อเท็จจริงในคดีนี้ชัดเจนว่าเฉพาะบิดาเท่านั้นที่เป็นฝ่ายอุปการะเลี้ยงดูคู่สมรส โดยลำพังและมารดาไม่มีส่วนในการอุปการะเลี้ยงดู²⁶ ผลของคำตัดสินทั้งสองครั้งยังคงไม่สามารถสร้างความยุติธรรมให้แก่ทายาทที่เหลืออยู่ของคู่สมรส อีกทั้ง คดีนี้เป็นคดีที่ชาวเกาหลีให้ความสนใจเป็นอย่างมาก ทายาทของคู่สมรสได้ยื่นคำร้องต่อรัฐสภาเพื่อแก้ไขบทบัญญัติเรื่องการกําจัดมิให้รับมรดกของบิดามารดาที่ละเลยหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตร การเสนอร่างกฎหมายในครั้งนี้มีประชาชนให้ความสนใจและร่วมลงชื่อสนับสนุนร่างกฎหมายกว่า 100,000 รายชื่อภายในเวลา 3 อาทิตย์ จนนำไปสู่การแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งโดยการเพิ่มเติมมาตรา 1004-2 เพื่อเป็นการกําจัดสิทธิในการรับมรดกของบิดามารดาที่ละเลยหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตร²⁷ อย่างไรก็ตาม มาตรา 1004-2 ไม่มีผลใช้บังคับย้อนหลังไปถึงคดีคู่สมรส

จากคดีคู่สมรสเห็นว่า ประมวลกฎหมายแพ่งเกาหลีตามมาตรา 1004 ก่อนมีการแก้ไขเหตุกําจัดมิให้รับมรดกตามมาตรา 1004-2 (กฎหมายคู่สมรส) ไม่มีบทกําจัดสิทธิรับมรดกของบิดามารดาที่ไม่อุปการะเลี้ยงดูบุตร กล่าวคือ บิดามารดาที่ชอบด้วยกฎหมายไม่อุปการะเลี้ยงดูบุตรยังคงมีสิทธิได้รับมรดกจากบุตรของตน เมื่อมีคดีคู่สมรสเกิดขึ้นทำให้คนในสังคมเห็นถึงความไม่เป็นธรรมในสิทธิการรับมรดก จนนำไปสู่การแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งเกาหลีในที่สุด

พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งเกาหลี²⁸

มาตรา 1004-2 วางหลักว่า เจ้ามรดกอาจยื่นคำร้องต่อศาลครอบครัวหรือทำพินัยกรรม เพื่อให้ทายาทสูญเสียสิทธิในการรับมรดก หากทายาทได้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้

a) ละเมิดหน้าที่ในการอุปการะเจ้ามรดกอย่างร้ายแรง รวมถึงหน้าที่ในการอุปการะบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของบิดามารดา กระทำความผิดทางอาญาอย่างร้ายแรงต่อเจ้ามรดก

b) ละเมิดหรือปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมอย่างร้ายแรงต่อทายาทร่วมสายโลหิต

²⁵ Minji Ban, *The Goo Hara Act: Restricting Inheritance Rights from Those Who Have Failed Their Familial Duties* (8 Aug 2022) Lex Korea <<http://lexkorea.org/?p=1067>>.

²⁶ J. K., above n 24.

²⁷ Robyn Joan, 'Goo Hara Act' Approved by National Assembly, Disqualifies Undutiful Parents from Inheriting Their Child's Fortune (8 Aug 2022) Kpopstarz <<https://www.kpopstarz.com/articles/298724/20210429/goo-hara-act-approved-national-assembly-disqualifies-undutiful-parents-inheriting.htm>>.

²⁸ Yun Jin-soo, *Examination of Civil Law Amendment Proposal for Loss of Right to Inheritance* (3 Mar 2023) Lawtimes <<https://m.lawtimes.co.kr/Content/Opinion?serial=170940>>.

การเพิ่มเติมมาตรา 1004-2 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บิดามารดาเลี้ยงบุตรด้วยความใส่ใจและกำจัดสิทธิรับมรดกของบิดามารดา หากศาลพิจารณาเห็นว่าบิดามารดาละเลยหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตร กระทำละเมิดต่อบุตรอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือ กระทำอาชญากรรมร้ายแรงต่อบุตร ศาลอาจมีคำพิพากษาให้บุคคลเหล่านั้นถูกตัดสิทธิจากการรับมรดกของบุตรได้ ทั้งนี้ ศาลจะเป็นผู้พิจารณาเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นรายกรณี²⁹ จะเห็นว่าการเพิ่มเติมเหตุกำจัดมิให้รับมรดกครั้งนี้ได้นำแนวคิดความเป็นสถาบันครอบครัวเรื่องการอุปการะเลี้ยงดูของบิดามารดาเข้ามาพิจารณาโดยไม่คำนึงถึงแนวคิดการกำจัดมิให้รับมรดกแบบโรมัน กล่าวคือ ไม่ต้องมีการกระทำรุนแรงหรือไม่ต้องมุ่งร้ายต่อเจ้ามรดก เพียงแค่ศาลพิจารณาเห็นว่าบิดามารดาละเลยหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูบุตรก็เป็นเหตุให้ถูกกำจัดมิให้รับมรดก

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมและค่านิยมใกล้เคียงกับประเทศไทย และเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัวเป็นอย่างมาก เพิ่งมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งลาวเมื่อปี ค.ศ. 2018 และมีผลบังคับใช้ปี ค.ศ. 2020 จากการศึกษาพบว่า ประมวลกฎหมายแพ่งลาวได้บัญญัติเหตุกำจัดมิให้รับมรดกโดยใช้ทั้งแนวคิดแบบโรมัน กล่าวคือ ทายาทจะถูกกำจัดมิให้รับมรดก หากประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงหรือมีความมุ่งร้ายต่อเจ้ามรดก และ แนวคิดความเป็นสถาบันครอบครัว กล่าวคือ กรณีที่บิดามารดาถูกศาลพิพากษาว่าไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ในการอุปการะบุตรจะไม่มีสิทธิรับมรดกของบุตร ส่วนบุตรที่บรรลุนิติภาวะหากถูกศาลพิพากษาว่าไม่ปฏิบัติตามหน้าที่เลี้ยงดูบิดามารดาจะไม่มียสิทธิรับมรดกของบิดามารดาเช่นกัน เป็นการบัญญัติเหตุกำจัดมิให้รับมรดกโดยมีที่มาจากแนวคิดความเป็นสถาบันครอบครัวเรื่องความกตัญญูของคนในประเทศ

ประมวลกฎหมายแพ่งลาว³⁰

มาตรา 617 วางหลักว่า บิดามารดาที่ถูกตัดสิทธิจากความเป็นบิดามารดาตามคำพิพากษาของศาลจะไม่มีสิทธิรับมรดกของบุตร ส่วนบุตรจะไม่มีสิทธิรับมรดกของบิดามารดาเช่นกัน เว้นแต่บุตรนั้นยังไม่บรรลุนิติภาวะ

ในกรณีที่บิดามารดาถูกศาลพิพากษาว่าไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ในการอุปการะบุตร จะไม่มีสิทธิรับมรดกของบุตร ส่วนบุตรที่บรรลุนิติภาวะหากถูกศาลพิพากษาว่าไม่ปฏิบัติตามหน้าที่เลี้ยงดูบิดามารดาก็ไม่มีสิทธิรับมรดกของบิดามารดาเช่นกัน

²⁹ Minji Ban, above n 25.

³⁰ Article 617 Forfeiture of Right to Inheritance of Parents and Children

Parents losing their rights of parenthood pursuant to a decision of a court will not have the right to inherit property from their children, similarly, the children will not have the right to inherit from their parents, except where the child has not yet reached maturity.

In case parents are declared by a decision of a court to have not fulfilled their obligations in raising their children, they will not have the right to inherit from their children. Children who reach maturity and are declared by a decision of a court to have not fulfilled their obligations in caring for their parents will similarly not have the right of inheritance from their parents.

การบัญญัติเหตุกําจัดมิให้รับมรดกกรณีที่บิดามารดาไม่อุปการะเลี้ยงดูบุตรไม่ใช่เหตุที่เพิกถอนสิทธิใหม่เมื่อมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งลาว แต่ปรากฏในกฎหมายว่าด้วยการสืบทอดมรดก ซึ่งเป็นกฎหมายเก่าที่ใช้บังคับเฉพาะสำหรับคดีมรดกอยู่แล้วและไม่ใช่หลักการใหม่ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จะเห็นว่าเป็นการบัญญัติเหตุกําจัดมิให้รับมรดกโดยยึดโยงกับแนวคิดความเป็นสถาบันครอบครัว และไม่ต้องมีการกระทำรุนแรงหรือไม่ต้องมุ่งร้ายต่อเจ้ามรดก หากศาลพิจารณา เห็นว่าบิดามารดาไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ในการอุปการะบุตร ศาลจะพิพากษาเพิกถอนสิทธิในการรับมรดก ถือว่าเป็นการถูกกําจัดมิให้รับมรดก

ประเทศญี่ปุ่น เป็นประเทศต้นแบบประมวลกฎหมายลายลักษณ์อักษรหลายประเทศในเอเชียรวมถึงเป็นต้นแบบมาตรา 1606 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย จากการศึกษาพบว่าประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่นยังคงกำหนดเหตุกําจัดมิให้รับมรดกเฉพาะกรณีที่ทายาทประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงหรือมีความมุ่งร้ายต่อเจ้ามรดกซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายโรมัน ผู้เขียนเห็นว่ามาตรา 1606 (3) ของไทยได้รับอิทธิพลมาจากมาตรา 891 (2) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น

*ประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น*³¹

มาตรา 891 วางหลักว่า บุคคลดังต่อไปนี้ไม่อาจเป็นทายาท

(2) บุคคลที่ทราบว่าเจ้ามรดกถูกฆ่าโดยผู้อื่น แต่ไม่ได้กล่าวหาหรือร้องเรียนเกี่ยวกับเรื่องนี้ ทั้งนี้ไม่ใช่บังคับหากบุคคลนั้นไม่สามารถแยกแยะผิดหรือถูก หรือถ้าผู้ฆ่าเป็นคู่สมรสหรือญาติทางสายโลหิตของบุคคลนั้น

บทบัญญัติเรื่องการกําจัดมิให้รับมรดกของประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่นมาตรา 891 (2) และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1606 (3) มีวัตถุประสงค์เหมือนกันคือ การนำตัวผู้ที่ทำให้เจ้ามรดกเสียชีวิตเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและกำหนดข้อยกเว้นให้แก่ทายาทบางประเภท ได้แก่ ผู้ที่ไม่สามารถแยกแยะผิดถูก ผู้ที่ฆ่าเป็นคู่สมรสหรือญาติร่วมสายโลหิตของตน เป็นการนำแนวคิดเรื่องความเป็นสถาบันครอบครัวมาเป็นบทผ่อนคลายจากการถูกกําจัดมิให้รับมรดก เพื่อเป็นการรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัว

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดการแก้ไขเหตุกําจัดมิให้รับมรดกของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมาจากปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ส่วนสาเหตุที่ทำให้เกิดการแก้ไขเหตุกําจัดมิให้รับมรดกของสาธารณรัฐเกาหลีมาจากคดีอุราซึ่งปัญหาดังกล่าวมาจากปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัวทั้งสิ้น เนื่องจากสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเป็นลำดับต้น ๆ ของยุโรปตะวันตกอยู่ที่ปีละกว่า

³¹ (Causes of Disqualification of Heir)

Article 891 The following persons may not become an heir:

(ii) a person who is aware that the decedent was killed by someone but made no accusation or complaint about this; provided that this shall not apply if that person cannot discern right from wrong, or if the killer was that person's spouse or lineal relative;

³² Domestic violence cases jump 30% during lockdown in France, above n 22.

219,000 ราย³² จนนำไปสู่การแก้ไขกฎหมายโดยเพิ่มกรณีที่ใช้ความรุนแรงในครอบครัวมาเป็นเหตุจำคุกมิให้รับมรดก เพราะมองว่าบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ไม่สมควรรับมรดกและเพื่อเป็นการรองรับกับปัญหาที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต ในขณะที่สาธารณรัฐเกาหลีมีการแก้ไขเหตุจำคุกมิให้รับมรดก เนื่องจากกฎหมายเรื่องการจำคุกมิให้รับมรดกที่ใช้บังคับขณะเกิดคดีอุทธรณ์ กำหนดเหตุจำคุกมิให้รับมรดกเฉพาะกรณีที่ทายาทประพฤติดังกล่าวร้ายแรงหรือมีความมุ่งร้ายต่อเจ้ามรดกเท่านั้น อีกทั้งปัจจัยหลายอย่างในสาธารณรัฐเกาหลี เช่น การหย่าต้องมาจากคำพิพากษาของศาล ค่านิยมชาวเกาหลีในอดีตที่มองว่าการที่สามีภริยาหย่าจากกันเป็นความเสื่อมเสียของครอบครัวอาจเป็นเหตุให้สามีภริยาเลือกที่จะแยกกันอยู่โดยไม่หย่ากันทั้งที่ไม่มีความสัมพันธ์ต่อกันในลักษณะครอบครัว แต่เมื่อบุตรเสียชีวิตกลับอ้างสถานะความเป็นบิดามารดาตามกฎหมายเพื่อเรียกร้องสิทธิในการรับมรดกจากบุตรแม้สถิติการใช้ความรุนแรงในครอบครัวของประเทศไทยจะไม่สูงเท่าสาธารณรัฐฝรั่งเศสแต่จากข้อมูลสถิติปี พ.ศ. 2559-2564 พบว่าปัจจุบันมีอัตราการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเฉลี่ยปีละ 1,500 รายและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี³³ ด้านปัญหาการหย่าร้าง พบว่าการหย่าตามกฎหมายไทยสามารถทำได้ง่ายกว่าสาธารณรัฐเกาหลี กล่าวคือ การหย่าตามกฎหมายไทยคู่สมรสสามารถหย่าจากจากกันได้ตามความสมัครใจของทั้งสองฝ่ายตามมาตรา 1514 ส่วนกฎหมายเกาหลีกำหนดให้การหย่าจะต้องมาจากคำพิพากษาของศาลเท่านั้น อย่างไรก็ตามไม่ว่าคู่สมรสจะมีสถานะใดต่อกันก็ไม่สามารถยืนยันได้ว่าบุคคลในครอบครัวยังคงมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ เพราะบางครอบครัว บิดามารดาหย่ากันตามกฎหมายแต่บุคคลในครอบครัวยังคงมีความสัมพันธ์กันตามความเป็นจริง ในขณะที่บางครอบครัวแม้จะคงสถานะความเป็นสามีภริยากันตามกฎหมายแต่บุคคลในครอบครัวกลับไม่มีความผูกพันกัน อีกทั้งปรากฏว่าประเทศไทยมีอัตราการทอดทิ้งเด็กเพิ่มขึ้นทุกปี³⁴ และมักพบการแสดงความเห็นในสื่อออนไลน์บ่อยครั้งว่าการที่บิดามารดาทิ้งบุตรไปตั้งแต่เด็กมีความจำเป็นที่บุตรจะต้องดูแลพวกเขาเป็นการตอบแทนหรือไม่

ผู้เขียนเห็นว่า ควรมีการนำแนวคิดความเป็นสถาบันครอบครัวมาเป็นเหตุจำคุกมิให้รับมรดกโดยนำแนวคิดเรื่องการจำคุกมิให้รับมรดก กรณีใช้ความรุนแรงในครอบครัวตามประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส กรณีการละเลยหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูตามประมวลกฎหมายแพ่งเกาหลีและประมวลกฎหมายแพ่งลาวมาปรับใช้กับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยได้ หากบิดามารดาใช้ความรุนแรงโดยเจตนา ข่มขืน หรือล่วงละเมิดทางเพศแก่บุคคลในครอบครัว หรือ ละเลยหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูบุตรจะถือว่าเป็นผู้ไม่สมควรและต้องถูกจำคุกมิให้รับมรดก

³³ กองส่งเสริมสถาบันครอบครัว, *สถิติความรุนแรงในครอบครัวในรอบ 6 ปี* (21 พ.ค. 2566) Open Data Portal for Monitoring and Evaluating Government Projects under National Strategy <https://opendata.nesdc.go.th/dataset/https-drive-google-com-file-d-1kt8cnwofotck4om1_rzwxfcvxj7tob06-view-usp-sharing>.

³⁴ กรมกิจการเด็กและเยาวชน, *สถิติข้อมูลและสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน ประจำปี 2565* (21 พ.ค. 2566) Department of Children and Youth <https://www.dcy.go.th/public/mainWeb/file_download/1686102604925-826861114.pdf>.

สรุปและข้อเสนอแนะ

การกำจัดมิให้รับมรดกได้รับแนวคิดมาจากการเป็นผู้ไม่สมควรตามที่ปรากฏในกฎหมายโรมันสืบทอดมาจนถึงประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสซึ่งเป็นต้นแบบของกฎหมายลายลักษณ์อักษรทั่วโลกและถูกนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ โดยหลักแล้วสามารถแบ่งเหตุที่จะถูกกำจัดมิให้รับมรดกออกเป็น 2 กรณี ได้แก่ กรณีที่มีการกระทำร้ายแรงต่อเจ้ามรดกและการกระทำต่อพินัยกรรมของเจ้ามรดก เพื่อเป็นการลงโทษทางแพ่งแก่ทายาทที่ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงหรือมีความมุ่งร้ายต่อเจ้ามรดก เช่น เจตนาฆ่าเจ้ามรดก เจตนาทำร้ายเจ้ามรดกจนเป็นเหตุให้อวัยวะตาย หรือฟ้องเท็จต่อเจ้ามรดกในข้อหาที่ร้ายแรงอันเป็นการยืมมือของกฎหมายในการทำลายชีวิตของเจ้ามรดก ไม่ว่าจะเป็นผู้กระทำด้วยตนเองหรือเป็นผู้สมรู้ร่วมคิดก็ตาม

จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศพบว่า แนวคิดเรื่องการกำจัดมิให้รับมรดกแบบโรมัน กำหนดเหตุกำจัดมิให้รับมรดกเฉพาะกรณีที่ทายาทประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงหรือมีความมุ่งร้ายต่อเจ้ามรดกเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2020 เป็นต้นมา กฎหมายต่างประเทศได้เริ่มแก้ไขเหตุกำจัดมิให้รับมรดกไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เริ่มนำแนวคิดความเป็นสถาบันครอบครัวมาเป็นเหตุกำจัดมิให้รับมรดก เช่น การนำเรื่องการใช้ความรุนแรงในครอบครัวเป็นเหตุกำจัดมิให้รับมรดกตามประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสมาตรา 727 (2 ทวิ) หรือ นำเรื่องการละเลยหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตรตามประมวลกฎหมายแพ่งเกาหลีมาตรา 1004-2 และประมวลกฎหมายแพ่งลาวมาตรา 617 มาเป็นเหตุกำจัดมิให้รับมรดก

การแก้ไขเหตุกำจัดมิให้รับมรดกของต่างประเทศตั้งแต่ปี ค.ศ.2020 เป็นต้นมา แสดงให้เห็นว่า

การเป็นผู้ไม่สมควรรับมรดก ไม่จำเป็นจะต้องเกิดจากความมุ่งร้ายต่อชีวิตหรือมีการกระทำที่รุนแรงต่อเจ้ามรดกเสมอไป แต่อาจเกิดจากการเพิกเฉยต่อการปฏิบัติหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูตามกฎหมายหรือหน้าที่ในทางศีลธรรมที่มีผลกระทบต่อบุคคลในครอบครัวซึ่งการบัญญัติกฎหมายในลักษณะนี้จะให้ความคุ้มครองแก่บุคคลในครอบครัวและความสัมพันธ์ในครอบครัวได้ครอบคลุมตั้งแต่ขณะเจ้ามรดกยังมีชีวิตอยู่โดยนำแนวคิดความเป็นสถาบันครอบครัวเป็นเหตุกำจัดมิให้รับมรดก เช่น ทายาทที่ใช้ความรุนแรงโดยเจตนา ข่มขืน ล่วงละเมิดบุคคลในครอบครัว หรือ บิดามารดาที่ไม่อุปการะเลี้ยงดูบุตร จะกลายเป็นผู้ไม่สมควรและต้องถูกกำจัดมิให้รับมรดก

ผู้เขียนเห็นว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยควรแก้ไขเหตุกำจัดมิให้รับมรดกเพื่อเตรียมรับกับปัญหาที่จะเกิดด้วยเช่นกัน โดยนำแนวคิดของกฎหมายต่างประเทศมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงกฎหมายของไทยในเรื่องการกำจัดมิให้รับมรดกตามมาตรา 1606 ผู้เขียนขอเสนอแนวทางในการแก้ไขกฎหมายดังนี้

1. เพิ่มบทบัญญัติเรื่องการใช้ความรุนแรงต่อบุคคลในครอบครัวโดยใช้แนวคิดตามประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสตามมาตรา 727 (2 ทวิ) ดังนี้

มาตรา 1606 บุคคลดังต่อไปนี้ต้องถูกจำกัดมิให้รับมรดกฐานเป็นผู้ไม่สมควร คือ

(6) ผู้ที่ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้ทรมาน ใช้ความรุนแรงโดยเจตนา ข่มขืนหรือล่วงละเมิดทางเพศต่อเจ้ามรดก

2. เพิ่มบทบัญญัติเรื่องการละเลยหน้าที่การอุปการะเลี้ยงดูโดยใช้แนวคิดตามประมวลกฎหมายแพ่งเกาหลีมาตรา 1004-2 และประมวลกฎหมายแพ่งลาวมาตรา 617 ดังนี้

(7) ผู้ที่มีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูตามกฎหมายไม่อุปการะเลี้ยงดูโดยเจตนาหรือไม่อุปการะเลี้ยงดูโดยปราศจากเหตุอันสมควร

(8) ผู้ที่ไม่มีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูตามกฎหมายแต่เป็นทายาทที่มีสิทธิรับมรดกของเจ้ามรดกที่เป็นผู้เยาว์ หรือ ผู้ทุพพลภาพและหาเลี้ยงตนเองมิได้ ไม่อุปการะเลี้ยงดูโดยเจตนาหรือไม่อุปการะเลี้ยงดูโดยปราศจากเหตุอันสมควร

อย่างไรก็ตาม กฎหมายครอบครัวและมรดกเป็นกฎหมายที่มีความผูกพันกับจารีตและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ การนำแนวคิดกฎหมายต่างประเทศมาปรับใช้กับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน เช่น ลักษณะและค่านิยมของคนในประเทศ ปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศ เพื่อให้การปรับใช้กฎหมายสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น หากมีการแก้ไขกฎหมายตามที่ผู้เขียนเสนอจะเป็นการช่วยจำกัดทายาทที่ไม่สมควร เช่น ทายาทที่ใช้ความรุนแรงแก่เจ้ามรดกซึ่งเป็นคนในครอบครัว หรือ ทายาทที่ไม่อุปการะเลี้ยงดูเจ้ามรดก ไม่ให้มีสิทธิรับมรดก อีกทั้งยังช่วยให้แบ่งปันมรดกได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมแก่ทายาทที่สมควรได้รับซึ่งเป็นผู้ที่อุปการะเลี้ยงดูเจ้ามรดกไม่ว่าจะมีหน้าที่ตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม

บรรณานุกรม

- กรมกิจการเด็กและเยาวชน, สถิติข้อมูลและสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน ประจำปี 2565 (21 พ.ค. 2566) Department of Children and Youth <https://www.dcy.go.th/public/mainWeb/le_download/1686102604925-826861114.pdf>.
- กองส่งเสริมสถาบันครอบครัว, สถิติความรุนแรงในครอบครัว ในรอบ 6 ปี (21 พ.ค. 2566) Open Data Portal for Monitoring and Evaluating Government Projects under National Strategy <https://opendata.nesdc.go.th/dataset/https-drive-google-com-le-d-1kt8cnwofotck4om1_rzwxfcvxj7tob06-view-usp-sharing>.
- กิริติ กาญจนรินทร์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก (กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, พิมพ์ครั้งที่ 3, 2560).
- บรรศักดิ์ อูวรรณโณ, คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยมรดก (กรุงเทพฯ: โครงการตำราและสื่อการสอน คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พิมพ์ครั้งที่ 2, 2548).
- ประสพสุข บุญเดช, คำอธิบายกฎหมายครอบครัว (กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, พิมพ์ครั้งที่ 24, 2562).
- พรชัย สุนทรพันธ์, คำอธิบายกฎหมายลักษณะมรดก (กรุงเทพฯ: สำนักอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, พิมพ์ครั้งที่ 12, 2563).
- พินัย ฅ นคร, กฎหมายลักษณะมรดก (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, พิมพ์ครั้งที่ 4, 2558).
- เพียบ หุตางกูร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยมรดก (กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 12, 2555).
- ไพโรจน์ กัมพูสิริ, หลักกฎหมายมรดก (กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ 9, 2565).
- สำนักงานส่งเสริมสถาบันครอบครัว, ชีวิตครอบครัว (กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, พิมพ์ครั้งที่ 7, 2552).
- เสนีย์ ปราโมช, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัวมรดก (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2508).
- Bamdé, Aurélien *L'indignité successorale: régime juridique* (11 Apr 2023) Aurelienbamde <<https://aurelienbamde.com/2021/11/08/lindignite-successorale-regime-juridique/>>.
- Bitton, Avi & Chikaoui, Margaux *HÉRITAGE: QU'EST-CE QUE L'INDIGNITÉ SUCCESSORALE?* (4 Apr 2023) VILLAGE DE LA JUSTICE <<https://www.village-justice.com/articles/heritage-est-que-indignite-successorale,38741.html>>.

- Euronews, *Domestic violence cases jump 30% during lockdown in France* (27 May 2023) Euronews < <https://www.euronews.com/my-europe/2020/03/28/domestic-violence-cases-jump-30-during-lockdown-in-france> >.
- J. K, *Goo Hara's Brother Speaks About Their Absent Mother Claiming Half of Her Inheritance* (7 Mar 2022) Soompi < <https://www.soompi.com/article/1387407wpp/goo-haras-brother-speaks-about-their-absent-mother-claiming-half-of-her-inheritance> >.
- Kroppenberg, *Inge Succession Law* (22 Mar 2023) Max-EuP 2012 < https://max-eup2012.mpipriv.de/index.php/Succession_Law >.
- Legifrance, *Article 727 Peuvent être déclarés indignes de succéder :* (4 Apr 2023) Legifrance < https://www.legifrance.gouv.fr/codes/article_lc/LEGIARTI000042193484 >.
- Minji Ban, *The Goo Hara Act: Restricting Inheritance Rights from Those Who Have Failed Their Familial Duties* (8 Aug 2022) Lex Korea < <http://lexkorea.org/?p=1067> >.
- Robyn Joan, *'Goo Hara Act' Approved by National Assembly, Disqualifies Undutiful Parents From Inheriting Their Child's Fortune* (8 Aug 2022) Kpopstarz < <https://www.kpopstarz.com/articles/298724/20210429/goo-hara-act-approved-national-assembly-disqualifies-undutiful-parents-inheriting.htm> >.
- Yun Jin-soo, *Examination of Civil Law Amendment Proposal for Loss of Right to Inheritance* (3 Mar 2023) Lawtimes < <https://m.lawtimes.co.kr/Content/Opinion?serial=170940> >.

